HRVATSKI SABOR

KLASA: 500-01/24-01/5
URBROJ: 65-24-2

Zagreb, 4. prosinca 2024.

ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA HRVATSKOGA SABORA

PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA RADNIH TIJELA

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3., a u vezi s odredbama članka 163. i 214. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Prijedlog deklaracije o pravima umirovljenika i osoba starije životne dobi,*** koji su predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijeli Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, Klub zastupnika Domovinskog pokreta, Klub zastupnika Hrvatske narodne stranke i nezavisnih zastupnika, Klub zastupnika Hrvatske socijalno-liberalne stranke i nezavisnog zastupnika Vladimira Bileka, Klub zastupnika nacionalnih manjina i Klub zastupnika Nezavisni i HSU, aktom od 3. prosinca 2024. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će svi predlagatelji Prijedloga deklaracije.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB
Primljeno: 04-12-2024
Klasifikacijska oznaka: 500-01/24-01/5 | Org. jed.: 65
Urudžbeni broj: 6532-24-1 | Pril.: 1 | Vrijednost: —

HRVATSKI SABOR

Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice
Klub zastupnika Domovinskog pokreta
Klub zastupnika Hrvatske narodne stranke i nezavisnih zastupnika
Klub zastupnika Hrvatske socijalno-liberalne stranke i nezavisnog zastupnika Vladimira Bileka
Klub zastupnika nacionalnih manjina
Klub zastupnika Nezavisni i HSU

Zagreb, 03. prosinca 2024.

Hs**NP*500-01/24-01/5*6532-24-1**Hs

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA
gospodinu Gordanu Jandrokoviću

Predmet: **PRIJEDLOG DEKLARACIJE O PRAVIMA UMIROVLJENIKA I OSOBA STARIJE ŽIVOTNE DOBI**

Poštovani,

temeljem članka 81. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 56/1990., 135/1997., 8/1998., 113/2000., 124/2000., 28/2001., 41/2001., 55/2001., 76/2010., 85/2010., 5/2014.) i članka 163. i 214. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/2013., 113/2016., 69/2017., 29/2018., 53/2020., 119/2020. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/2020. i 86/2023.), Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, Klub zastupnika Domovinskog pokreta, Klub zastupnika Hrvatske narodne stranke i nezavisnih zastupnika, Klub zastupnika Hrvatske socijalno-liberalne stranke i nezavisnog zastupnika Vladimira Bileka, Klub zastupnika nacionalnih manjina i Klub zastupnika Nezavisni i HSU podnose PRIJEDLOG DEKLARACIJE O PRAVIMA UMIROVLJENIKA I OSOBA STARIJE ŽIVOTNE DOBI.

U postupku donošenja deklaracije na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, sva potrebna obrazloženja dat će u ime predlagatelja svi podnositelji ovog prijedloga.

U ime predlagatelja

Ante Sanader

PRIJEDLOG DEKLARACIJE
O PRAVIMA UMIROVLJENIKA I OSOBA STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Polazeći od Ustava Republike Hrvatske i Opće deklaracije o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda,

uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima, Europsku socijalnu povelju, Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji, Protokol o izmjenama Europske socijalne povelje i Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji, Europski stup socijalnih prava, Zelenu knjigu o starenju Europske komisije i Europsku strategiju o skrbi,

imajući na umu Nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030. godine, Strategiju digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje 2021. do 2027. godine i Akcijski plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje 2021. do 2024. godine, Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Akcijski plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2024. godine,

na temelju članka 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/20. i 86/2023.) , Hrvatski sabor, na sjednici održanoj _____ 2024. donosi

DEKLARACIJU
O PRAVIMA UMIROVLJENIKA I OSOBA STARIJE ŽIVOTNE DOBI

1. Hrvatski sabor naglašava da osobe starije životne dobi imaju pravo na dostojanstvo u svim aspektima svoga života.

2. Hrvatski sabor poziva na poštivanje ljudskih prava i zaštitu osoba starije životne dobi od svakog oblika zlostavljanja, zanemarivanja i diskriminacije.

3. Hrvatski sabor naglašava važnost promicanja zdravlja i sprječavanje bolesti, što obuhvaća potrošačke i prehrambene navike te stupanj tjelesne i društvene aktivnosti.

4. Hrvatski sabor podržava primjerenu zdravstvenu skrb za osobe starije životne dobi uz provođenje preventivnih zdravstvenih programa.

5. Hrvatski sabor poziva na ulaganje u bolju infrastrukturu za ambulantnu skrb i skrb unutar zajednice, kao i na razvoj modela zdravstvene skrbi na daljinu, kako bi se osigurala kvalitetnija zdravstvena i socijalna skrb, osobito u ruralnim sredinama i na otocima.

6. Hrvatski sabor poziva usklađivanje sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite i cijeni lijeka s materijalnim mogućnostima osoba starije životne dobi.

7. Hrvatski sabor ističe važnost zajedničkog djelovanja zdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi na unaprjeđenju zdravstvene skrb za osobe na stacionarnom smještaju u domovima socijalne skrbi, osobito onih oboljelih od demencije i Alzheimerove bolesti.

8. Hrvatski sabor daje punu potporu organiziranju palijativne skrbi, kako bi bila ravnomjerno dostupna na cijelom području Republike Hrvatske po jedinstvenim kriterijima te osiguranju novih smještajnih prostora za stacionarnu palijativnu skrb.

9. Hrvatski sabor poziva na suradnju tijela nadležnih za zdravstvo i turizam radi poticanja rehabilitacijskih programa, zdravstvenog turizma i drugih programa po uvjetima dostupnim osobama starije životne dobi.

10. Hrvatski sabor ističe važnost osiguranja mjera, kao što su jednokratne novčane naknade, pomoć u naravi i druge pomoći koje pridonose sprječavanju siromaštva i ublažavanju njegovih posljedica.

11. Hrvatski sabor podržava izradu socijalnih planova na svim razinama (državnoj, regionalnoj i lokalnoj) u suradnji s predstavnicima organizacija civilnog društva koje se bave problematikom osoba starije životne dobi.

12. Hrvatski sabor ističe potrebu uređenja statusa njegovatelja osoba starije životne dobi u njihovom vlastitom domu, uključujući i status neformalnih njegovatelja.

13. Hrvatski sabor daje punu potporu osiguranju dostupnosti, cjenovnoj pristupačnosti i kvaliteti dugotrajne skrbi.

14. Hrvatski sabor naglašava važnost poduzimanja mjera za osiguranje institucionalnog smještaja za umirovljenike i druge osobe starije životne dobi pod jednakim uvjetima te omogućavanja sufinanciranja smještaja u privatnim ustanovama na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, kada se nužna smještajna skrb ne može osigurati u javnim ustanovama.

15. Hrvatski sabor podržava licenciranje privatnih pružatelja socijalnih usluga, kategorizaciju smještaja u javnim i privatnim ustanovama s obzirom na uvjete i vrste usluga te poziva na redoviti nadzor kvalitete pruženih usluga.

16. Hrvatski sabor prepoznaje potrebu razvijanja izvaninstitucionalnih usluga na regionalnoj i lokalnoj razini radi poboljšanja kvalitete života u lokalnoj sredini i vlastitom domu korisnika.

17. Hrvatski sabor pozdravlja poduzimanje mjera radi osiguranja primjerenog broj centara za starije osobe.

18. Hrvatski sabor ukazuje na potrebu pridavanja posebne pažnje skrbi o osobama starije životne dobi s invaliditetom.

19. Hrvatski sabor poziva na poticanje i podržavanje programa organizacija civilnog društva i poticanje volonterstva u cilju sprječavanja socijalne isključenosti i osiguranja dostojanstvenog starenja.

20. Hrvatski sabor poziva nadležna tijela javne vlasti na poduzimanje mjera radi sprječavanja zlostavljanja, zanemarivanja, fizičkog i psihičkog nasilja nad osobama starije životne dobi.

21. Hrvatski sabor najoštrije osuđuje zlouporabu ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju.

22. Hrvatski sabor podupire napore za osiguranje primjerene novčane naknade za osobe starije životne dobi koje za vrijeme radnog vijeka nisu osigurale prihod za starost, kao i drugih mjera iz sustava socijalne skrbi za osobe starije životne dobi u riziku od siromaštva, uvažavajući dohodovni, prihodovni i imovinski cenzus.

23. Hrvatski sabor osobito ističe kako je pravo na mirovinu temeljno i neotuđivo pravo umirovljenika stečeno radom i uplatama doprinosa te zaštićeno Ustavom Republike Hrvatske i drugim propisima.

24. Hrvatski sabor ukazuje kako je mirovinsko primanje osnovni prihod u starosti, a čija se visina određuje i usklađuje sukladno propisima o mirovinskom osiguranju.

25. Hrvatski sabor izražava stajalište kako je svatko dužan doprinositi svojoj budućoj mirovini te sudjelovati u podmirenju rashoda za isplatu mirovina na temelju generacijske solidarnosti.

26. Hrvatski sabor poziva na kontinuirano poduzimanje mjera nužnih za očuvanje realne vrijednosti mirovina, kako bi se umirovljenicima osigurala ista razina kupovne moći tijekom razdoblja korištenja mirovine te omogućilo dostojanstveno starenje.

27. Hrvatski sabor pozdravlja napore za unaprjeđenje mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti i individualne kapitalizirane štednje, pri čemu se posebno vodi računa o održivosti mirovinskoga sustava i primjerenosti mirovina.

28. Hrvatski sabor poziva sve dionike u okviru mirovinskog sustava na poduzimanje aktivnosti s ciljem jačanja financijske pismenosti građana, osobito u vezi s ostvarivanjem mirovine/prava iz obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje.

29. Hrvatski sabor podržava omogućavanje dužeg ostanka u svijetu rada i povratak umirovljenika na tržište rada, uz istovremeno korištenje mirovine što širem krugu umirovljenika te ističe potrebu sprječavanja zlouporabe i kršenja prava iz radnog odnosa.

30. Hrvatski sabor podupire mjere aktivne politike zapošljavanja umirovljenika, kao i mjere cjeloživotnog učenja, cijeneći njihova iskustva, znanja i vještina.

31. Hrvatski sabor poziva poslodavce na zadržavanje starijih radnika u svojstvu savjetnika ili mentora kako bi na taj način iskoristili njihovo znanje i iskustvo te zadržali njihovu socijalnu uključenost i u starijoj životnoj dobi.

32. Hrvatski sabor poziva na poticanje poduzetništva osoba starije životne dobi poduzimanjem stimulirajućih mjera.

33. Hrvatski sabor poziva na provedbu programa obrazovanja osoba starije životne dobi za stjecanje digitalnih vještina, kako zbog tehnološkog razvoja ne bi bili isključeni od ostvarivanja socijalnih kontakata.

34. Hrvatski sabor naglašava osobitu važnost poticanja aktivnog stila života osoba starije životne dobi osiguravanjem prostornih i drugih uvjeta s ciljem jačanjem uloge tjelesne i društvene aktivnosti u očuvanju funkcionalne neovisnosti osoba starije životne dobi.

35. Hrvatski sabor pozdravlja napore prijevoznika da osiguraju primjerene cijene putnih karata za umirovljenike i osobe starije životne dobi te poziva na organiziranje turističkih programa primjerenih potrebama osoba starije životne dobi.

36. Hrvatski sabor ističe važnost poticanja dionika na svim razinama na provedbu programa obrazovanja osoba starije životne dobi za stjecanje digitalnih vještina te omogućavanja dostupnosti potrebnih elektroničkih uređaja i s njima povezanih informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

37. Hrvatski sabor poziva na razvoj roba i usluga srebrne ekonomije, asistivne tehnologije i prilagodbu stambenih rješenja s ciljem podupiranja neovisnog življenja osoba starije životne dobi.

38. Hrvatski sabor zadužuje ministarstvo nadležno za rad, mirovinski sustav, obitelj i socijalnu politiku na praćenje provedbe ove Deklaracije te da svake dvije godine o tome izvještava Hrvatski sabor.

OBRAZLOŽENJE

U Republici Hrvatskoj izražen je trend demografskog starenja stanovništva. Naime, prema posljednjem Popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj iz 2021. udio osoba starijih od 65 godina u Republici Hrvatskoj bio 22,45 %, odnosno 869.239 osoba, dok je prema podacima Eurostata u Republici Hrvatskoj 5,53 % stanovništva starije od 80 godina. Eurostat predviđa da će do 2070. u Europi u dobnoj skupini od 65 i više godina biti 30 % stanovništva.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u Republici Hrvatskoj je u rujnu 2024. godine bilo 1.226.522 umirovljenika. Prosječna sveukupna mirovina bez međunarodnih ugovora prema za rujan 2024. iznosila je 622,82 eura, što u omjeru s prosječnom plaćom za kolovoz 2024., koja je iznosila 1324 eura, čini udio mirovine u plaći od 47,0 %.

Produljeni životni vijek donosi sa sobom značajne posljedice na funkcionalne sposobnosti pojedinaca, što stvara sve veću potrebu za specifičnim zdravstvenim i socijalnim uslugama. Starenje populacije stavlja nove zahtjeve pred obitelji i širu društvenu zajednicu, koja mora pronaći načine kako odgovoriti na rastuće potrebe za skrbi, njegom i drugim oblicima podrške, kako bi se starijim osobama omogućila dostojanstvena kvaliteta života. o smještajnim kapacitetima u Republici Hrvatskoj. Uzimajući u obzir domove, smještaj kod pružatelja usluge smještaja bez osnivanja doma, obiteljske domove i udomiteljske obitelji, 3,38 %, što je znatno ispod EU prosjeka od oko 5 %. Potrebe za zdravstvenim i socijalnim uslugama, posebno u

vlastitom domu, postaju sve izraženije, ali nažalost, mnoge lokalne sredine još uvijek ne raspolažu dovoljnom infrastrukturom za pružanje ovih ključnih usluga. Osim toga, osobe starije životne dobi često su ranjive i suočavaju se s rizicima ugrožavanja i kršenja njihovih prava, što dodatno ističe potrebu za sustavnom i sveobuhvatnom zaštitom.

Upravo zato, donošenje Deklaracije o pravima starijih osoba predstavlja važan korak prema formuliranju jasne i učinkovite politike usmjerene na poboljšanje kvalitete života starijih građana. Hrvatski sabor, putem ove Deklaracije, ne samo da određuje svoj smjer djelovanja prema starijim osobama, već i izražava duboko uvažavanje prema ovoj populaciji te preuzima odgovornost za njihovu dobrobit. Deklaracija, također, ima preventivnu ulogu u pripremi društva na sve veće i kompleksnije potrebe starije populacije, koje će se u budućnosti dodatno povećavati.

*Ova Deklaracija obuhvaća nekoliko ključnih područja od vitalnog značaja za starije osobe: zaštitu njihovih ljudskih prava, pitanja mirovina, pristup zdravstvenim uslugama s posebnim naglaskom na palijativnu skrb, sudjelovanje umirovljenika na tržištu rada, promociju aktivnog starenja, kao i dostupnost usluga digitalne tehnologije te razvoj srebrne ekonomije. Predložena rješenja i smjernice sadržane u Deklaraciji oslanjaju se na relevantne međunarodne dokumente, europske smjernice, hrvatske strateške i planske dokumente, kao i na dragocjeno iskustvo stečeno kroz rad i komunikaciju s osobama starije životne dobi diljem Republike Hrvatske. Mini*starstvo nadležno za rad, mirovinski sustav, obitelj i socijalnu politiku zadužuje za praćenje provedbe ove Deklaracije te se utvrđuje obveza da svake godine o tome izvještava Hrvatski sabor.

Deklaracija stoga predstavlja sveobuhvatan dokument koji će poslužiti kao temelj za daljnje razvojne inicijative i reforme, s ciljem osiguravanja da starije osobe u Republici Hrvatskoj žive u okruženju koje poštuje njihovo dostojanstvo, prava i potrebe, pružajući im podršku koja im je potrebna za kvalitetan i ispunjen život u trećoj životnoj dobi.

Predsjednik Kluba zastupnika HDZ-a

Ante Sanader

Predsjednik Kluba zastupnika
Domovinskog pokreta

Ivica Kukavica

Predsjednik Kluba zastupnika Hrvatske narodne stranke i nezavisnih zastupnika

Armin Hodžić

Predsjednik Kluba zastupnika Hrvatske socijalno-liberalne stranke i nezavisnog zastupnika Vladimira Bileka

Darko Klasić

Predsjednik Kluba zastupnika nacionalnih manjina

Vladimir Bilek

Predsjednik Kluba zastupnika Nezavisni i HSU

Željko Lacković